

Αρχική σελίδα>Δικαστικές διαδικασίες>Αστικές υποθέσεις>Διεξαγωγή αποδείξεων Διεξαγωγή αποδείξεων

Βέλγιο

1 Βάρος της απόδειξης

1.1 Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν το βάρος της απόδειξης;

Στο βελγικό νομικό σύστημα υπάρχει διάκριση μεταξύ αστικού δικαίου και εμπορικού δικαίου. Το εμπορικό δίκαιο είναι το ειδικό δίκαιο που εφαρμόζεται ως προς τους εμπόρους, ενώ το αστικό δίκαιο είναι το γενικό δίκαιο.

Οι κανόνες για τις αποδείξεις στο πλαίσιο του αστικού δικαίου περιλαμβάνονται στα άρθρα 1315 επ. του αστικού κώδικα. Πρόκειται για κλειστό σύστημα, στο πλαίσιο του οποίου τα αποδεικτικά μέσα ρυθμίζονται αυστηρά (βλέπε ενότητα 5α για λεπτομέρειες).

Οι διατάξεις ως προς τις αποδείξεις στο πλαίσιο του εμπορικού δικαίου περιλαμβάνονται στο άρθρο 25 του εμπορικού κώδικα. Τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά τους είναι ένα ανοικτό σύστημα και η σχετική ελευθερία ως προς τα αποδεικτικά μέσα στις εμπορικές υποθέσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 25 του εμπορικού κώδικα, «[π]έραν των αποδεικτικών μέσων που γίνονται δεκτά στο αστικό δίκαιο, οι εμπορικές υποχρεώσεις μπορούν επίσης να διαπιστωθούν με μαρτυρική απόδειξη, σε όλες τις υποθέσεις όπου το δικαστήριο κρίνει ότι αυτές μπορούν να γίνουν αποδεκτές, εκτός των εξαιρέσεων που προβλέπονται για ειδικές περιπτώσεις. Οι αγοραπωλησίες αποδεικνύονται μέσω τιμολογίου που έχει γίνει αποδεκτό, με την επιφύλαξη άλλων αποδεικτικών μέσων που γίνονται δεκτά στο εμπορικό δίκαιο».

Οι τεχνικές δικονομικές πτυχές της απόδειξης στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις διέπονται από το άρθρο 870 και επόμενα του δικαστικού κώδικα. Το άρθρο 876 του δικαστικού κώδικα προβλέπει ότι το δικαστήριο πρέπει να κρίνει την εκδικαζόμενη διαφορά σύμφωνα με τους κανόνες διεξαγωγής αποδείξεων που διέπουν το είδος της διαφοράς. Επομένως, η διαφορά μπορεί να είναι είτε αστική είτε εμπορική.

Η απόδειξη για ένα πραγματικό περιστατικό, μια υπόθεση ή έναν ισχυρισμό πρέπει να παρέχεται από τον διάδικο που τα επικαλείται. Ο διάδικος που ζητεί την εκπλήρωση μιας υποχρέωσης οφείλει να αποδείξει την ύπαρξή της. Αντιστρόφως, ο διάδικος που αξιώνει να απαλλαγεί από μια υποχρέωση πρέπει να υποβάλει αποδεικτικά στοιχεία για την πληρωμή ή για το γεγονός που επέφερε την εκπλήρωση της υποχρέωσής του (άρθρο 1315 του αστικού κώδικα). Στο πλαίσιο μιας αγωγής, κάθε διάδικος φέρει το βάρος της απόδειξης των πραγματικών περιστατικών που επικαλείται (άρθρο 870 του δικαστικού κώδικα: «*actori incumbit probatio*»). Έγκειται κατόπιν στον αντίδικο να καταρρίψει την αποδεικτική ισχύ των πραγματικών περιστατικών, όπου αυτό είναι εφικτό και επιτρέπεται.

1.2 Υπάρχουν κανόνες που εξαιρούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά από το βάρος της απόδειξης; Σε ποιες περιπτώσεις; Είναι δυνατό στις περιπτώσεις αυτές να προσκομισθούν αποδείξεις περί της μη ισχύος συγκεκριμένου νόμιμου τεκμηρίου;

Εφόσον δεν συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης και εθνικής ασφάλειας, απόδειξη μπορεί να διεξαχθεί για όλα τα πραγματικά περιστατικά. Υπάρχουν τρεις περιορισμοί στο δικαίωμα προσκόμισης αποδεικτικών στοιχείων κατά τη διαδικασία. Καταρχάς, το προς απόδειξη πραγματικό περιστατικό πρέπει να είναι συναφές με την υπόθεση. Δεύτερον, το προς απόδειξη πραγματικό περιστατικό πρέπει να είναι λυσιτελές, δηλαδή να συμβάλλει στο να πειστεί το δικαστήριο ως προς την απόφαση που θα λάβει. Τέλος, πρέπει να πρόκειται για πραγματικό περιστατικό του οποίου η απόδειξη είναι παραδεκτή: δεν πρέπει να παραβιάζονται η ιδιωτική ζωή, το επαγγελματικό απόρρητο και το απόρρητο της αλληλογραφίας.

Τα τεκμήρια είναι, κατά γενικό κανόνα, μαχητά. Μόνο τα αμάχητα τεκμήρια («*jure et de jure*») δεν μπορούν να αμφισβητηθούν. Είναι μάλιστα παράνομη η προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων για την αμφισβήτησή τους. Τα μαχητά τεκμήρια («*juris tantum*») μπορούν να αμφισβητηθούν με αποδεικτικά στοιχεία περί του αντιθέτου. Τα αποδεικτικά μέσα που γίνονται δεκτά σ' αυτήν την περίπτωση ρυθμίζονται στο αστικό δίκαιο, όχι όμως στο εμπορικό δίκαιο.

1.3 Σε ποιο βαθμό πρέπει το δικαστήριο να πεισθεί για ένα πραγματικό περιστατικό ώστε να βασίσει την απόφασή του στην ύπαρξη αυτού του πραγματικού περιστατικού;

Το δικαστήριο πρέπει να πεισθεί για τα στοιχεία που υποβάλλουν οι διάδικοι με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία και την αξιοπιστία τους. Αν το δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το στοιχείο που έχει υποβληθεί μπορεί να συμβάλει στη διευθέτηση της διαφοράς και ότι αντανακλά πιστά την αλήθεια, τότε θεωρεί ότι το στοιχείο έχει αποδεικτική αξία. Μόνον όταν το δικαστήριο αποδώσει αποδεικτική αξία στο αποδεικτικό μέσο μπορεί αυτό να ληφθεί υπόψη ως απόδειξη.

Η αποδεικτική αξία είναι σε κάποιο βαθμό υποκειμενική, ενώ η αποδεικτική δύναμη είναι αυστηρά αντικειμενική. Η αποδεικτική δύναμη εξαρτάται από τον βαθμό αξιοπιστίας του αποδεικτικού στοιχείου. Η αποδεικτική δύναμη των αποδεικτικών μέσων λαμβάνεται υπόψη μόνο όταν τα αποδεικτικά μέσα παρουσιάζουν επαρκή βαθμό αξιοπιστίας και το δικαστήριο δεν έχει την εξουσία εκτιμητικής κρίσης. Αυτό ισχύει στην περίπτωση της έγγραφης απόδειξης. Αν το δικαστήριο ερμηνεύσει το περιεχόμενο εγγράφου που έχει αποκτηθεί νόμιμα κατά τρόπο ασύμβατο με το λεκτικό του, παραβιάζει την αποδεικτική δύναμη των εγγράφων. Ο ηττηθείς διάδικος μπορεί για τον λόγο αυτό να ασκήσει αναίρεση ενώπιον του ακυρωτικού δικαστηρίου.

2 Διεξαγωγή αποδείξεων

2.1 Απαιτείται πάντοτε αίτηση διαδίκου για τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή μπορεί ο δικαστής σε ορισμένες περιπτώσεις να πραγματοποιήσει τη διεξαγωγή των αποδείξεων αυτεπαγγέλτως;

Ο διάδικος που προβάλλει έναν ισχυρισμό πρέπει να είναι σε θέση να τον αποδείξει. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο δικαστής μπορεί να διατάξει έναν διάδικο να προσκομίσει αποδείξεις, όπως στην περίπτωση της ορκοδοσίας (άρθρο 1366 του αστικού κώδικα). Το δικαστήριο μπορεί, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, να απαιτήσει από τον διάδικο να προβεί σε ένορκη κατάθεση, είτε με σκοπό τη διευθέτηση της διαφοράς ή απλώς για να προσδιορίσει το ποσό που θα επιδικαστεί.

Το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει τους διαδίκους και να διατάξει την εξέταση μαρτύρων, εκτός αν απαγορεύεται από τον νόμο (άρθρο 916 του δικαστικού κώδικα). Μπορεί επίσης να διορίσει πραγματογνώμονες που θα προβούν σε διαπιστώσεις ή θα προσκομίσουν τεχνική γνώμοδότηση (άρθρο 962 του δικαστικού κώδικα).

2.2 Ποιες είναι οι ενέργειες μετά την έγκριση της αίτησης διαδίκου σχετικά με τη διεξαγωγή αποδείξεων;

Αίτηση διεξαγωγής αποδείξεων μπορεί να υποβληθεί από έναν διάδικο στο πλαίσιο είτε της κύριας είτε δευτερεύουσας αίτησης. Το δικαστήριο, στη συνέχεια, μπορεί να δεχθεί ή να απορρίψει την αίτηση, προβάλλοντας τους σχετικούς λόγους.

Στην περίπτωση επιβεβαίωσης γραφικού χαρακτήρα (άρθρο 883 του δικαστικού κώδικα) ή διερεύνησης πλαστογραφίας (άρθρο 895 του δικαστικού κώδικα), το δικαστήριο διατάσσει τους διαδίκους να εμφανιστούν ενώπιόν του (με ή χωρίς συνήγορο) και να προσκομίσουν κάθε τίτλο, έγγραφο και στοιχείο που μπορεί να χρησιμεύσει ως σύγκριση ή το έγγραφο ως προς το οποίο διερευνάται η πλαστογραφία. Το δικαστήριο μπορεί να επιληφθεί της υπόθεσης και να

την εκδικάζει άμεσα ή να διατάξει την κατάθεσή της στη γραμματεία, και κατόπιν να διατάξει έρευνα ή να διορίσει γι' αυτόν τον σκοπό πραγματογνώμονα. Στη συνέχεια, το δικαστήριο αποφαίνεται σχετικά με την επιβεβαίωση γραφικού χαρακτήρα ή τη διερεύνηση πλαστογραφίας. Όταν ένας διάδικος προτείνει τη διεξαγωγή αποδείξεων με έναν ή περισσότερους μάρτυρες, το δικαστήριο μπορεί να εγκρίνει τη διεξαγωγή αποδείξεων, εφόσον είναι παροδεδκτή (άρθρο 915 του δικαστικού κώδικα). Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την εξέταση των μαρτύρων, εκτός εάν ο νόμος το απαγορεύει. Οι μάρτυρες κλητεύονται από τη γραμματεία του δικαστηρίου τουλάχιστον οκτώ ημέρες πριν από την ημερομηνία της εξέτασής τους. Πρέπει να δώσουν όρκο και εξετάζονται ξεχωριστά από τον δικαστή. Το δικαστήριο μπορεί να θέσει ερωτήσεις στους μάρτυρες αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος ενός διαδίκου. Η κατάθεση καταγράφεται, διαβάζεται μεγαλόφωνα, διορθώνεται και συμπληρώνεται, αν είναι αναγκαίο, και τότε ολοκληρώνεται η εξέταση του μάρτυρα. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει πραγματογνωμοσύνη με σκοπό τη διευθέτηση ή την αποφυγή μιας διαφοράς. Η πραγματογνωμοσύνη μπορεί να περιέχει μόνο διαπιστώσεις ή τεχνικές γνωμοδοτήσεις (άρθρο 962 του δικαστικού κώδικα). Ο πραγματογνώμονας εκπληρώνει τα καθήκοντά του υπό την εποπτεία του δικαστηρίου. Οι διάδικοι παρέχουν στον πραγματογνώμονα όλα τα απαιτούμενα έγγραφα και ικανοποιούν κάθε εύλογο αίτημά του. Η έκθεση πρέπει να υποβληθεί εντός της προθεσμίας που ορίζεται με δικαστική διάταξη. Αν η έκθεση δεν συνάδει με τη δικανική πεποίθηση, ο δικαστής δεν είναι υποχρεωμένος να τη λάβει υπόψη.

Το δικαστήριο μπορεί, αυτεπαγγέλτως ή κατ' αίτηση των διαδίκων, να διατάξει αυτοψία (άρθρο 1007 του δικαστικού κώδικα). Η αυτοψία μπορεί να διεξαχθεί παρουσία των διαδίκων ή όχι και διεξάγεται από τον δικαστή που τη διέταξε ή από το πρόσωπο που είναι επίσημα επιφορτισμένο με τη διεξαγωγή της. Συντάσσεται επίσημη έκθεση όλων των ενεργειών και των πορισμάτων, η οποία διαβιβάζεται στους διαδίκους.

2.3 Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί το δικαστήριο να απορρίψει αίτηση διαδίκου για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων;

Το δικαστήριο σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούται να κάνει δεκτό αίτημα διαδίκου για διεξαγωγή αποδείξεων. Ωστόσο, αν απευθυνθεί στον δικαστή αίτηση για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων, είναι υποχρεωμένος να την εκτελέσει (άρθρο 873 του δικαστικού κώδικα).

2.4 Ποια είναι τα διάφορα αποδεικτικά μέσα;

Υπάρχουν πέντε είδη αποδεικτικών μέσων βάσει του (κοινού) αστικού δικαίου: η έγγραφη απόδειξη, η μαρτυρική απόδειξη, τα τεκμήρια, η ομολογία και ο όρκος (άρθρο 1366 του αστικού κώδικα).

Η έγγραφη απόδειξη (άρθρο 1317 του αστικού κώδικα) μπορεί να συνίσταται είτε σε δημόσια έγγραφα είτε σε ιδιωτικά. Δημόσιο έγγραφο είναι το έγγραφο που έχει συνταχθεί σύμφωνα με τον νόμιμο τύπο από αρμόδιο δημόσιο λειτουργό (για παράδειγμα συμβολαιογράφο ή ληξίαρχο) και αποτελεί πλήρη απόδειξη, μεταξύ των συμβαλλομένων του και έναντι τρίτων, ως προς αυτά που βεβαιώνονται σ' αυτό. Ένα εγκεκριμένο ιδιωτικό έγγραφο, που υπογράφεται από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και συντάσσεται σε τόσα αντίγραφα όσοι και οι συμβαλλόμενοι αποτελεί πλήρη απόδειξη μεταξύ των συμβαλλομένων. Πρέπει να συντάσσεται συμβολαιογραφική πράξη ή ιδιωτικό έγγραφο για κάθε υπόθεση της οποίας το ποσό ή η αξία υπερβαίνει τα 375 ευρώ (άρθρο 1341 του αστικού κώδικα).

Η μαρτυρική απόδειξη (άρθρο 1341 του αστικού κώδικα) δεν γίνεται δεκτή όταν αντικρούει ή είναι διαφορετική από το περιεχόμενο των εγγράφων. Ωστόσο, η μαρτυρική απόδειξη γίνεται δεκτή όταν υπάρχει μόνο αρχή έγγραφης απόδειξης ή στις περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατή η έγγραφη απόδειξη.

Τα τεκμήρια (άρθρο 1349 του αστικού κώδικα) είναι συμπεράσματα που εξαγονται από τον νόμο ή από το δικαστήριο για ένα άγνωστο γεγονός με βάση ένα γνωστό γεγονός. Τα τεκμήρια δεν μπορούν να αντιπαθούν στο περιεχόμενο εγγράφων, αλλά μπορούν –όπως η μαρτυρική κατάθεση– να αποτελέσουν αρχή έγγραφης απόδειξης που συμπληρώνονται από έγγραφη απόδειξη και να υποκαθιστούν πράξεις που δεν ήταν δυνατό να προσκομιστούν.

Η ομολογία (άρθρο 1354 του αστικού κώδικα) μπορεί να είναι δικαστική ή εξώδικη. Δικαστική ομολογία είναι δήλωση ενώπιον δικαστηρίου από διάδικο ή από τον νόμιμο εκπρόσωπό του και αποτελεί πλήρη απόδειξη εναντίον του προσώπου που ομολογεί. Αντιθέτως, η εξώδικη ομολογία δεν υπόκειται σε καμία τυπική απαίτηση.

Ένας διάδικος μπορεί να απαιτήσει από τον αντίδικο να δώσει όρκο (επακτός όρκος) (άρθρο 1357 του αστικού κώδικα) ή μπορεί να διαταχθεί προς τούτο από το δικαστήριο. Στην περίπτωση του επακτού όρκου, ο όρκος αποτελεί απόδειξη μόνο υπέρ ή κατά του προσώπου τον επήγαγε.

Η διεξαγωγή αποδείξεων στις εμπορικές υποθέσεις (άρθρο 25 του εμπορικού κώδικα) δεν υπόκειται σε κανόνες, όμως περιλαμβάνει ένα συγκεκριμένο αποδεικτικό μέσο, δηλαδή το τιμολόγιο που έχει γίνει αποδεκτό στην περίπτωση των συμβάσεων πώλησης. Ένας έμπορος μπορεί σε κάθε περίπτωση να χρησιμοποιήσει ένα τιμολόγιο που έχει γίνει αποδεκτό για να δημιουργήσει έγκυρο αποδεικτικό στοιχείο, ενώ άλλα έγγραφα πρέπει να προέρχονται από τον αντίδικο για να χρησιμεύσουν ως αποδείξεις.

2.5 Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από την κατάθεση μαρτύρων και σε τι διαφέρουν από τη συγκέντρωση αποδείξεων που προέρχονται από πραγματογνώμονα; Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν την υποβολή γραπτών αποδεικτικών στοιχείων και εκθέσεων/γνωμοδοτήσεων πραγματογνωμόνων ;

Η μαρτυρική απόδειξη θεωρείται ανεξάρτητο αποδεικτικό μέσο από τον αστικό κώδικα. Ο δικαστικός κώδικας διέπει τις τεχνικές διαδικαστικές πτυχές της μαρτυρικής απόδειξης. Η έκθεση του πραγματογνώμονα είναι ένα από τα αποδεικτικά μέσα και διέπεται από τον δικαστικό κώδικα. Οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν από το δικαστήριο να κλητεύσει μάρτυρες, αλλά δεν μπορούν να διορίσουν οι ίδιοι πραγματογνώμονες. Μόνο το δικαστήριο έχει αυτήν την αρμοδιότητα.

Η έγγραφη απόδειξη έχει αποδεικτική αξία και το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να δεχθεί το περιεχόμενό της, δεν ισχύει όμως το ίδιο για τις εκθέσεις και τις γνωμοδοτήσεις των πραγματογνωμόνων. Εάν η έκθεση ή η γνωμοδότηση δεν συνάδει με τη δικανική πεποίθηση, ο δικαστής δεν είναι υποχρεωμένος να τη λάβει υπόψη (άρθρο 962 του δικαστικού κώδικα).

2.6 Υπάρχουν αποδεικτικά μέσα με μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από τα άλλα;

Υπάρχει ιεράρχηση στα προβλεπόμενα από τον νόμο αποδεικτικά μέσα. Οι ομολογίες και οι ένορκες δηλώσεις βρίσκονται στην κορυφή της ιεράρχησης. Τα έγγραφα έχουν πάντοτε μεγαλύτερη αξία από τις μαρτυρικές αποδείξεις και τα τεκμήρια. Τα δημόσια έγγραφα αποτελούν πλήρη απόδειξη μεταξύ των συμβαλλομένων και έναντι τρίτων, ενώ ένα αναγνωρισμένο ιδιωτικό έγγραφο αποτελεί πλήρη απόδειξη μεταξύ των συμβαλλομένων. Η μαρτυρική απόδειξη και τα τεκμήρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά μέσα μόνο αν η έγγραφη απόδειξη δεν είναι ολοκληρωμένη ή αν είναι αδύνατον να προσκομιστεί έγγραφη απόδειξη προς απόδειξη της σύμβασης.

2.7 Είναι υποχρεωτική η χρήση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών;

Αναλόγως του αν μια υπόθεση είναι αστική ή εμπορική, τα αποδεικτικά μέσα ρυθμίζονται ή όχι από τον νόμο. Στο αστικό δίκαιο πρέπει να συντάσσεται συμβολαιογραφική πράξη ή ιδιωτικό έγγραφο για κάθε υπόθεση της οποίας το ποσό ή η αξία υπερβαίνει τα 375 ευρώ (άρθρο 1341 του αστικού κώδικα). Μόνο τέτοιου είδους έγγραφα γίνονται δεκτά ως αποδεικτικά μέσα η μαρτυρική απόδειξη και τα τεκμήρια δεν γίνονται δεκτά. Αντιθέτως, στις εμπορικές υποθέσεις η μαρτυρική απόδειξη και τα τεκμήρια που αντικρούουν ή συμπληρώνουν το περιεχόμενο εγγράφων γίνονται δεκτά.

2.8 Οι μάρτυρες υποχρεούνται από το νόμο να καταθέσουν;

Η εξέταση μαρτύρων διεξάγεται κατόπιν αιτήματος των διαδίκων ή διατάσσεται από το δικαστήριο (άρθρα 915-916 του δικαστικού κώδικα).

Η προσέλευση των μαρτύρων διέπεται από τα άρθρα 923 επ. του δικαστικού κώδικα.

2.9 Σε ποιες περιπτώσεις οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν;

Αν ένας μάρτυρας κλητευθεί να προσέλθει στο δικαστήριο αλλά αρνηθεί να καταθέσει προβάλλοντας νόμιμους λόγους, ο δικαστής αποφαίνεται σχετικά.

Νόμιμος λόγος θεωρείται, ιδίως, η υποχρέωση του μάρτυρα να τηρήσει επαγγελματικό απόρρητο (άρθρο 929 του δικαστικού κώδικα).

2.10 Μπορεί ένα πρόσωπο που αρνείται τη μαρτυρία να υποστεί κυρώσεις ή να εξαναγκασθεί να καταθέσει;

Κάθε πρόσωπο που κλητεύεται ως μάρτυρας υποχρεούται να εμφανιστεί στο δικαστήριο, διαφορετικά το δικαστήριο, κατόπιν αιτήματος διαδίκου, μπορεί να τον κλητεύσει μέσω δικαστικού επιμελητή (άρθρο 925 του δικαστικού κώδικα). Μπορεί να επιβληθεί χρηματική ποινή σε μάρτυρα που κλητεύεται και δεν εμφανιστεί (άρθρο 926 του δικαστικού κώδικα).

2.11 Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία δεν επιτρέπεται να εξετάζονται ως μάρτυρες;

Η μαρτυρική απόδειξη είναι άκυρη εάν προέρχεται από πρόσωπο ανίκανο για μαρτυρία (άρθρο 961 παράγραφος του δικαστικού κώδικα).

Ανήλικος κάτω των 15 ετών δεν μπορεί να δώσει ένορκη κατάθεση. Οι δηλώσεις ανήλικου μπορούν να ληφθούν μόνο για σκοπούς πληροφόρησης (άρθρο 931 εδάφιο α' του δικαστικού κώδικα).

Οι ανήλικοι έχουν το δικαίωμα ακρόασης ενώπιον του δικαστηρίου για θέματα που αφορούν τη γονική μέριμνα, τη στέγαση και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας. Όταν η ακρόαση αποφασίζεται από τον δικαστή, ο ανήλικος μπορεί να αρνηθεί να καταθέσει (άρθρο 1004/1 του δικαστικού κώδικα).

Οι καπνότες δεν μπορούν να εξεταστούν σε υποθέσεις στις οποίες οι ανιόντες τους έχουν αντίθετα συμφέροντα (άρθρο 931 εδάφιο β' του δικαστικού κώδικα).

2.12 Ποιος είναι ο ρόλος του δικαστή και των διαδίκων κατά την εξέταση μάρτυρα; Υπό ποιους όρους μπορεί ένας μάρτυρας να εξεταστεί με τηλεδιάσκεψη ή άλλα τεχνικά μέσα;

Οι διάδικοι δεν μπορούν να διακόπτουν τον μάρτυρα κατά τη διάρκεια της κατάθεσης, ούτε να του υποβάλλουν απευθείας ερωτήσεις, αλλά πρέπει πάντοτε να απευθύνονται στον δικαστή (άρθρο 936 του δικαστικού κώδικα). Ο δικαστής μπορεί, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος διαδίκου, να υποβάλλει οποιαδήποτε ερώτηση στον μάρτυρα προς διευκρίνιση ή συμπλήρωση της κατάθεσής του (άρθρο 938 του δικαστικού κώδικα).

Η έμμεση μαρτυρία είναι έγκυρη. Δεν αντιβαίνει σε καμία διάταξη νόμου ή αρχή δικαίου. Επιπλέον, το άρθρο 924 του δικαστικού κώδικα επιτρέπει στον δικαστή να αποφασίσει να λάβει την κατάθεση του μάρτυρα στον τόπο όπου βρίσκεται αυτός, όταν ο μάρτυρας μπορεί να αιτιολογήσει την αδυναμία του να προσέλθει στο δικαστήριο.

3 Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

3.1 Στις περιπτώσεις που τα αποδεικτικά στοιχεία δεν έχουν συγκεντρωθεί με νόμιμο τρόπο από διάδικο, μπορεί να τα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο για την έκδοση της απόφασής του;

Αποδείξεις που λαμβάνονται παράνομα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διαδικασία. Ο δικαστής οφείλει επομένως να μη λάβει υπόψη τα εν λόγω στοιχεία στην απόφασή του. Αποδείξεις που αποκτώνται με τρόπο που συνιστά παραβίαση της ιδιωτικής ζωής, του επαγγελματικού απορρήτου ή του απορρήτου της αλληλογραφίας είναι παράνομες και απαράδεκτες.

3.2 Γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία οι μαρτυρίες των διαδίκων;

Έγγραφα που εκδίδονται από τον ίδιο τον διάδικο δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία υπέρ του εν λόγω διαδίκου. Μόνο στο εμπορικό δίκαιο, τιμολόγιο (που έχει γίνει δεκτό από τον πελάτη) σε εμπορική συναλλαγή αποτελεί απόδειξη την οποία μπορεί να προσκομίσει ο έμπορος για να αποδείξει τα στοιχεία που τον αφορούν, παρότι πρόκειται για έγγραφο που εξέδωσε ο ίδιος. Λογιστικά βιβλία που έχουν τηρηθεί δεόντως γίνονται δεκτά από το δικαστήριο ως αποδεικτικά στοιχεία των συναλλαγών μεταξύ εμπόρων.

Η δικαστική ομολογία αποτελεί δήλωση ενώπιον του δικαστηρίου από τον ίδιο τον διάδικο ή από τον νόμιμο εκπρόσωπό του. Η ομολογία συνιστά πλήρη απόδειξη εναντίον του προσώπου που ομολογεί.

Τελευταία επικαιροποίηση: 29/10/2019

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.